

POSTANOWIENIE

Dnia 30 listopada 2015 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Małgorzata Gierszon (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Jerzy Grubba

SSN Andrzej Stępka

w sprawie **J. S.**

po rozpoznaniu w Izbie Karnej

na posiedzeniu w dniu 30 listopada 2015 r.,

wniosku Prokuratora Okręgowego w Szczecinie o wznowienie postępowania

zakończonych prawomocnym postanowieniem Sądu Apelacyjnego w Poznaniu

z dnia 16 lutego 1999 r., sygn. II AKz 29/99,

zmieniającego postanowienie Sądu Okręgowego w Szczecinie

z dnia 11 stycznia 1999 r., sygn. III Ko 210/97,

p o s t a n o w i ł:

1. wznowić postępowanie w sprawie J. S. o uznanie za nieważny wyroku b. Wojskowego Sądu Rejonowego w Szczecinie z dnia 21 sierpnia 1948r., sygn. akt Sr 397/48, zakończone prawomocnym postanowieniem Sądu Apelacyjnego w Poznaniu dnia 16 lutego 1999 r., sygn. II AKz 29/99, zmieniającym postanowienie Sądu Okręgowego w Szczecinie z dnia 11 stycznia 1999 r., sygn. akt III Ko 210/97;

2. uchylić postanowienie Sądu Apelacyjnego w Poznaniu z dnia 16 lutego 1999 r., sygn. II AKz 29/99, oraz postanowienie Sądu Okręgowego w Szczecinie z dnia 11 stycznia 1999 r., sygn. III Ko 210/97 i sprawę przekazać do ponownego rozpoznania Sądowi Okręgowemu w Szczecinie;

3. obciążyć Skarb Państwa wydatkami postępowania wznowieniowego.

UZASADNIENIE

J.S. pismem z dnia 23 kwietnia 1997 r. zwrócił się do Sądu Okręgowego w Szczecinie, na podstawie ustawy z dnia 23 lutego 1991 r. o uznaniu za nieważne orzeczeń wydanych wobec osób represjonowanych za działalność na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego (Dz. U. z 1991 r., nr. 34, poz. 149 z późn. zm. – zwaną dalej ustawą o stwierdzenie nieważności orzeczeń), z wnioskiem o uznaniu za nieważny, wydanego wobec niego wyroku Wojskowego Sądu Rejonowego w Szczecinie z dnia 21 sierpnia 1948 r., sygn. akt Sr 397/48. Mocą tego wyroku został on skazany, za popełnienie dziewięciu przestępstw zakwalifikowanych z: art. 14 § 1 dekretu z 13 czerwca 1946 r. o przestępstwach szczególnie niebezpiecznych w okresie odbudowy Państwa (Dz. U. z 1946 r., nr 30, poz. 192 - zwanego dalej m. k. k.), polegające na udziale w związku mającym na celu zbrodnię; art. 4 § 1 m. k. k., polegające na posiadaniu bez zezwolenia broni palnej; art. 1 § 2 i 3 m. k. k., polegające na gwałtownym zamachu na osobę z powodu jej przynależności partyjnej; trzykrotnie z art. 24 § 1 Kodeksu Karnego Wojska Polskiego z 23 września 1944 r. (j. t. - Dz. U. z 1957 r., nr 22, poz. 107 zwanego dalej: k. k. w. p.), polegające na usiłowaniu dokonania wspólnie z innymi uzbrojonymi w broń gwałtownego zamachu na trzy osoby z powodu ich przynależności partyjnej; art. 259 k.k. z 1932 r. polegające na zabraniu, uzbrojony w broń, wspólnie z innymi znacznej ilości mienia ruchomego na szkodę spółdzielni rolniczej; art. 24 § 1 k. k. w. p. w zw. z art. 259 k.k. z 1932 r., polegające na usiłowaniu dokonaniu takiego samego przestępstwa; art. 257 § 1 k.k. z 1932 r. polegające na zabraniu na szkodę spadkobierców zabitych w celu przywłaszczenia 1 litr wódki - na karę łączną dożywotniego więzienia, utratę praw na okres 5 lat i przepadek całego mienia.

Postanowieniem Sądu Okręgowego w Szczecinie z dnia 11 stycznia 1999 r., sygn. akt III Ko 210/97, uznano wskazany wyrok Wojskowego Sądu Rejonowego w Szczecinie z dnia 21 sierpnia 1948 r. za nieważny. Jednak po rozpoznaniu zażalenia prokuratora, który zarzucił temu orzeczeniu błąd w ustaleniach

faktycznych poprzez uznanie, że czyny przypisane wnioskodawcy były związane z działalnością na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego, Sąd Apelacyjny w Poznaniu postanowieniem z dnia 16 lutego 1999 r., sygn. akt II AKz 29/99, zmienił zaskarżone postanowienie Sądu Okręgowego w Szczecinie i wniosek J. S. oddalił. Sąd Apelacyjny podzielił stanowisko Prokuratora, że zebrany w sprawie materiał dowodowy nie dawał dostatecznych podstaw do uznania, że działalność wnioskodawcy – opisana w przypisanych mu czynach przestępczych – służyła przywróceniu Państwu Polskiemu niepodległego bytu.

W dniu 7 września 2015 r. do Sądu Najwyższego wpłynął wniosek o wznowienie postępowania w niniejszej sprawie, na korzyść skazanego, sporządzony przez Prokuratora Okręgowego w Szczecinie. Wniosek oparty został na podstawie z art. 540 § 1 pkt 2 k.p.k. – ujawnienie nowych faktów i dowodów nieznanymi Sądowi rozpoznającemu sprawę. Tymi dowodami – według wnioskującego - są - zeznania świadków: K. P., S. S., . G., C. S., J. M., T. G., L. A., H. M. złożone w śledztwie o sygn. akt [x] Oddziałowej Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu w S. w sprawie zbrodni komunistycznej polegającej na stosowaniu w okresie od 18 maja 1946 r. do co najmniej stycznia 1949 r. przez funkcjonariuszy Wojewódzkiego Urzędu Bezpieczeństwa Publicznego w S., funkcjonariuszy Powiatowego Urzędu Bezpieczeństwa w S. oraz funkcjonariuszy Powiatowego Urzędu Bezpieczeństwa w S. niedozwolonych metod śledczych w celu wymuszenia określonej treści wyjaśnień wobec tymczasowo aresztowanych członków organizacji niepodległościowej pod nazwą „B.” – to jest o czyn z art. 246 k.k. w zw. z art. 2 ust. 1 ustawy z dnia 18 grudnia 1998 r. o Instytucie Pamięci Narodowej – Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu(t. j. Dz. U. z 2007 r., nr. 63, poz. 424 – z późn. zm.) oraz pojawiające się w ostatnich latach publikacje prasowe i opracowania historyczne(Tomasz Łabuszewski – „Stefan” jeden z wyklętych, Biuletyn IPN, Pamięć.pl, nr 1/12, s. 50-53; Edyta Wnuk – Zawsze stawiałam pięć świeczek. Reportaż, publikacja z dnia 8 grudnia 2009 r., www.szczecin.gazeta.pl: Adam Zadworny – Uroczysty pogrzeb żołnierzy B., publikacja z dnia 10 grudnia 2009 r., www.szczecin.gazeta.pl) dotyczące grupy pod nazwą B., której członkiem był J. S. . Dowody te – tak jak i poczynione przez prokuratora w w/w sprawie ustalenia – nieznanne wcześniej sądom obydwu instancji,

potwierdzają wadliwość przede wszystkim orzeczenia Sądu Apelacyjnego. Świadczą one – z bardzo dużym prawdopodobieństwem – o nietrafności ustaleń faktycznych będących jego podstawą wykazując, że przypisane J. S. czyny były jednak związane z działalnością niepodległościową organizacji B., w ramach której je popełniono. Nadto Prokurator zaznaczył, że w oparciu o te same dowody obecnie przez niego przywołane, na jego wniosek, Sąd Najwyższy – w analogicznych sytuacjach procesowych - postanowieniami z dnia: 6 grudnia 2012 r. w sprawie V KO 62/12 dotyczącej S. B. i 23 kwietnia 2015 r. w sprawie V KO 20/15 dotyczącej W.P. wznowił postępowanie w ich sprawach, których przedmiotem były wnioski o stwierdzenie nieważności tego samego (dotyczącego także J. S.) wyroku b. Wojskowego Sądu Rejonowego w Szczecinie z dnia 21 sierpnia 1948 r. wydanego w sprawie Sr 397/48.

Do wniosku Prokurator dołączył uwierzytelnione kserokopie protokołów przesłuchania wskazanych powyżej świadków, a także przywołanych publikacji. Wskazując na powyższe wniósł o uchylenie obu postanowień, którymi rozstrzygnięto sprawę i o przekazanie jej do ponownego rozpoznania Sądowi Okręgowemu w Szczecinie.

Prokurator Prokuratury Generalnej pismem z dnia 23 września 2015 r. wniósł o uwzględnienie wniosku Prokuratora Okręgowego w Szczecinie. Uzasadniając to stanowisko podniósł, że wskazane w przedmiotowym wniosku nowe fakty i dowody podważają trafność ustaleń Sądu Apelacyjnego w Poznaniu, co do tego, iż skazanie J. S. nastąpiło za przestępstwa kryminalne związane z działaniem w ramach zwykłej grupy rabunkowej przestępczej jaką miała być B., a zebrany w sprawie materiał dowodowy nie daje dostatecznych podstaw do uznania, że jego działalność służyła przywróceniu Państwu Polskiemu niepodległego bytu.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Wniosek o wznowienie postępowania Prokuratora Okręgowego w Szczecinie jest zasadny.

Jak wynika z wyżej przywołanego uzasadnienia postanowienia Sądu Apelacyjnego w Poznaniu z dnia 16 lutego 1999 r., którym zakończono postępowanie w sprawie z wniosku J. S. o stwierdzenie nieważności powyżej wskazanego wyroku, zasadniczą kwestią, która legła u podstaw zapadłego

rozstrzygnięcia, było ustalenie, że działalność grupy B., w której działał skazany J.S., po ujawnieniu się władzom jej dowódcy, tj. S. P. w 1947 r., straciła charakter walki niepodległościowej, przybierając charakter pospolitej działalności przestępczej nakierowanej na osiągnięcie osobistych korzyści.

Niewątpliwie obecnie w przedmiotowym wniosku Prokurator Okręgowy w Szczecinie przedstawił nowe (wskazane powyżej) dowody, wcześniej nieznane Sądowi rozpoznającym sprawę. Stanowią je zeznania niektórych członków B. oraz osób z nimi związanych, złożone w toku postępowania prowadzonego, w przywołanej powyżej sprawie o sygn. akt [x], przez Oddziałową Komisję Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu w Szczecinie. Świadczy o tym, że: K. P., S. S., A. G., C. S., J. M., T. G., A. D., L. A., S. B. i H. M. - w dołączonych do wniosku zeznaniach, zgodnie podali, że oddział B. ([x]) był grupą o charakterze zbrojnym, powiązaną pierwotnie z Armią Krajową – obwód grodzieński, a następnie, od jesieni 1945 r., działającą w obecnych granicach Państwa Polskiego i związaną z organizacją Wolność i Niezawisłość. Ponadto, na co wskazuje słusznie wnioskodawca, zeznania te podważają wiarygodność wyjaśnień złożonych przez członków grupy B. w postępowaniu karnym prowadzonym w 1948 r., a zakończonym owym – będącym przedmiotem wniosku o unieważnienie J. S. - wyrokiem b. Wojskowego Sądu Rejonowego w Szczecinie z dnia 21 sierpnia 1948 r., ze względu na powszechnie stosowane w tym śledztwie brutalne tortury wobec osób, które te wyjaśnienia składały. Tymczasem to dowody z tego, tak prowadzonego, śledztwa (w szczególności analiza wyjaśnień złożonych w jego toku przez współskazanego E. K.) były dla Sądu Apelacyjnego w Poznaniu podstawą rozstrzygnięcia.

Nie sposób zatem zaprzeczyć temu, że wskazane dowody (choć w chwili obecnej nie można jeszcze przesądzać, w jaki sposób ostatecznie wpłyną na rozstrzygnięcie sprawy) podważają wiarygodność ustaleń faktycznych, w oparciu o które ukształtowano zaskarżone postanowienie Sądu Apelacyjnego w Poznaniu. Tym samym uznać należało, że zaistniały pełne podstawy ku temu, aby wznowić postępowanie w sprawie kierując się przesłanką z art. 540 § 1 pkt 2 k.p.k.

Podstawa wznowieniowa *propter nova*, którą ten przepis reguluje, aktualizuje się bowiem zawsze wtedy, gdy – tak jak w rozpatrywanym przypadku – nowe fakty

lub dowody wiarygodnie podważają prawdziwość dokonanych, istotnych ustaleń faktycznych, i przez to wskazują, że zachodzi wysokie prawdopodobieństwo, iż po wznowieniu postępowania zapadne orzeczenie odmienne od orzeczenia poprzedniego.

Równocześnie należy podzielić wyrażony przez Sąd Najwyższy w przywołanym już postanowieniu z dnia 6 grudnia 2012 r., sygn. akt V KO 62/12, pogląd, że przedłożone przez wnioskodawcę kopie publikacji prasowych nie mają charakteru samodzielnego dowodu mogącego stanowić podstawę wniosku o wznowienie postępowania, a ewentualnie tylko mogą wskazywać na istnienie takich dowodów.

Mając na uwadze powyższe względy, Sąd Najwyższy orzekł o wznowieniu postępowania w niniejszej sprawie i uchyleniu obu zapadłych w sprawie orzeczeń. Przy ponownym rozpoznaniu sprawy sąd winien oprzeć swe rozstrzygnięcie na ustaleniach faktycznych dokonanych w oparciu o wszystkie istotne dowody, aktualnie możliwe do przeprowadzenia.

Orzeczenie o wydatkach uzasadnia treść art. 639 k.p.k.

W tym stanie rzeczy orzeczono jak w sentencji.